

YUNANISTAN

Ərazisi: 132 min kv km (dünyada 94-cü yer)

Əhalisi: 11 mln nəfər (dünyada 70-ci yer)

Paytaxtı: Afina (3.5 mln nəfər)

Dövlət dili: yunan dili

Din: pravoslav

Milli pul vahidi: drahma

Qədim Ellada ölkəsi sayılan Yunanistan uzun illər turizmin tarixi-mədəni istiqaməti üzrə ixtisaslaşmışdır. Odu ki, bu gün kütləvi turizm ölkə üçün nisbətən cavan sahə hesab edilir. Tarixi-mədəni turizm II dünya müharibəsindən sonrakı illərdə sürətlə inkişaf edərək əsasən ABŞ-dan gələn turistləri özünə cəlb edirdi. Bu, 1967-ci ilə qədər davam etdi. Həmin il ölkədə hərbi çevriliş baş verdi. Qonşu Aralıq dənizi sahiləni ölkələrinin turizm sahəsini sürətlə inkişaf etdirdiyi dövrdə hərbi xuntanın hökumətləri Yunanistanda turizmin inkişafını dayandırdı. 1974-cü ildə Yunanistan yenidən demokratik inkişaf yoluna qədəm qoyduqdan sonra ölkədə, xüsusilə adalarda çimərlik turizmi gür inkişaf etməyə başladı. Ölkə kurortları Fransa, İspaniya və digər Aralıq dənizi ölkələrinin kurortları ilə rəqabətə girdi.

Ötən əsrin 70-ci illərində turistlər Yunanıstan əsasən Böyük Britaniyadan və Almaniyadan gəlirdi. Lakin 80-ci illərdə Yunanıstan konkret bazarlardan asılılığa son qoymaq, turizmin kütləvi və digər növlərini inkişaf etdirmək üçün Avropanın müxtəlif

ölkələrindən turistləri cəlb etməyə başladı. Ölkənin əlverişli coğrafi mövqeyi, iqtisadi-siyasi durumun sabitliyi buna yardım idi. Lakin Yunanıstanın turizm sənayesi hələ də kifayət qədər böyük deyildi, 1992-ci ildə cəmi 9.7 mln qonaq qəbul etmişdi.

Yunanıstanın turizm sahəsi üçün başlıca turizm bazarı Böyük Britaniyadır. İki onillik ərzində 10% genişləniş, 1992-ci ildə ümumi bazarın 22%-i onun payına düşüb. Daha sonra Almaniya (19.9%), İtaliya (6.4%), Hollandiya (5.6%), Fransa (5.6%) və başqaları gəlir. Britaniyalılar əsasən dincəlməyə gəlir (62%). Onlardan yalnız 3%-i mədəni-tarixi abidələri seyr etmək həvəskarındır. İspaniya, Yaponiya, İtaliya turistlərinin əksəriyyəti işə (müvafiq olaraq 41, 35 və 25%) əksinə, mədəni-tarixi turizmə üstünlük verirlər. Yaş həddinə gəldikdə, mənşəyindən asılı olmayaraq gənc turistlər bir yerdə qərar tutmaqdan çəkinir, bacardıqca çox turizm mərkəzini ziyarət etmək, ölkənin çox hissəsini gəzib görməyə üstünlük verirlər. 1998-ci ildə Yunanıstanına 9.9 mln turist gəlmişdi. Beynəlxalq turizmdən 4 mlrd \$ gəlir daxil olmuşdu. Hər il Yunanıstanı gə-

lən qonaqların sayı Türkiyəyə gələnlərdən çox olsa da, Türkiyənin illik gəliri iki dəfə çox olur. Bu da Yunanıstan turizm sənayesinin Türkiyəyə nisbətən zəif inkişaf etdiyindən xəbər verir.

Adalarda dəniz istirahəti üçün zəruri şərait yaradılsa da, Yunanıstanın başlıca turizm məmurları əvvəlki kimi onun zəngin tarixi, qədim mədəniyyəti və memarlıq abidələridir.

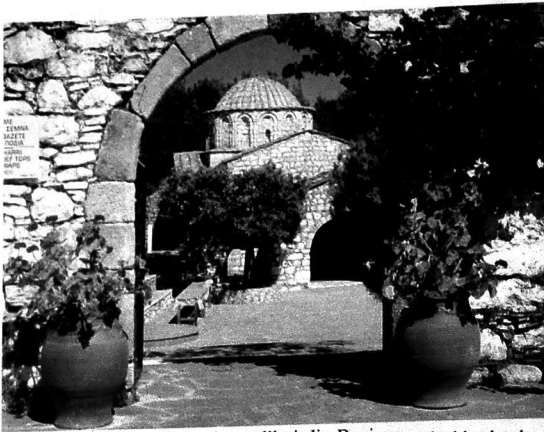
Afina demokratiyasının (e.ə.443-429-cu illər) qələbəsi nəticəsində Afina dövlətinin yüksəliş dövrü Yunanıstanın çiçəklənmə dövrüdür. E.ə. IV əsrdə Makedoniyanın yüksəlişi baş verir. O, yunan dövlətlərinin müstəqilliyinə son qoyur. E.ə. 330-cu ildə Makedoniyalı İsgəndər İran Əhəməni imperiyasını darmadağın edir, onun qalıqları üzərində Balkan yarımadasından Hindistana qədər uzanan nəhəng dövlət qurur. E.ə. 323-cü ildə İsgəndərin vəfatından sonra imperiya ayrı-ayrı dövlətlərə parçalanır. E.ə. 146-cı ildə Yunanıstan qüdrətli Roma quldur dövlətinin tərkibinə daxil edilir. Yunanıstanda fəlsəfə, ədəbiyyat, incəsənət, memarlıq yüksək dərəcədə inkişaf etmişdi. Qədim Yunanıstanın böyük mütəfəkkirləri sırasında Heraklit, Demokrit, Sokrat, Platon, Aristoteli göstərmək olar. Homerin "İliada" və "Odiseya" poemaları, Esxil, Sofokl, Yevripidin tragediyaları, Safo, Alkaya, Anakreont, Pindar və digər lirik şairlərin dahi əsərləri kimi qədim yunan ədəbiyyatı incilərinin dünya mədəniyyəti üçün əvəzolunmaz əhəmiyyəti var. Afina Parfenon, Erexeon məbədləri ilə

birgə Akropol kompleksi yaradılıb, Miron, Poliket, Fidi, Skopas, Praksitel, Lisi kimi sənətkarlar bədi mükəmməlliyinə görə təkrarlanmaz memarlıq və heykəltəraşlıq nümunələri yaradıblar. Təsviri və dekorativ-təbii sənət yüksək dərəcədə inkişaf etmişdir.

Dünyanın ən qədim şəhərlərindən biri olan Afina ölkənin iqtisadi və siyasi mərkəzidir. Afina əslində şəhər-muzeydir. Şəhərin hər yerindən özəmətli antik Akropol kompleksinin xarabalıqları görünür. Akropol (Akro-yuxarı, polis-şəhər) hündürlüyü 156 m olan əhəngdaşı süxurlu təpəlikdə yerləşir. Akropol memarlıq kompleksi qədim yunan mədəniyyətinin çiçəklənmə dövrünün ən özəmətli nailiyyətidir. Burada ilk şəhər tikililəri hələ antik demokratiya dövründə (e.ə. V əsr) salınmışdır. Perikl dövründə yenidən mərmər tikililərlə bəzədilmişdir. Akropola giriş olan Propilen e.ə. V

esrdə Menesikl tərəfindən inşa edilmişdir. Bəzi memarlıq ünsürlərini nəzərə çatdırmaq üçün elevsina mavi mərmərdən istifadə etmişdilər. Propilen mərkəzi sütunlar tağından və iki cinah qafildən ibarətdir.

Propiləndən 30 m aralı Akropolun başlıca turist mərkəzi olan Parfenon məbədi yüksəkdir. Parfenon e.ə. 447-432-ci illərdə Fidinin ümumi rəhbərliyi altında memar İktin və Kalikrat tərəfindən ilahə Afina nın şərəfinə tikilib. Parfenonun bütün görkəmində duyulan tarazlıq və ahəngdarlıq hissi qüsursuz gözəllik təsəvvürü yaradır. Parfenon Paros daşından sütunlarla əhatə olunmuş nəhəng düzbucaqlı bina dır. Parfenon frontonları mərmər heykəllərlə bəzədilib. Parfenon heykəltəraşlıq ansambli dünya incəsənətinin ən görkəmli əsərlərindən biridir, nadir bədii dəyəri və məntiqi dolğunluğu ilə fərqlənir. Bu sanki mərmərdə tərənnüm edilmiş əzəmətli poemadır, poemanın qəhrəmanı ilahə Afina ya mədhiyyədir. Məbədin içində Afina nın Fidi tərəfindən qızıldan və fil sümüyündən işlənmiş heykəl tamaşaçının diqqətini özünə cəlb edir.

Roma imperatoru Yus-

tianın dövründə Parfenonu xristian məbədinə çevirirlər. Səlib yürüşləri dövründə o, katolik məbədi olur. 1460-cı ildə isə türklər tərəfindən məscidə çevrilir. 1687-ci ildə türk qoşunlarına hücum edən venesiyalıları mərməri atəşi ilə Parfenonu zədələyirlər. Akropolda cəbbəxana yerləşdiyindən güclü partlayış nəticəsində Parfenon ağır zədələnir, daş örtüyü uçur. Zaman bu gözəl tikilini daha böyük dağıntılara məruz qoydu. Heykəllərin bir qismi məhv oldu, digər hissəsi London, Paris, Vyana muzeylərində məskunlaşdı. 1834-cü ildə tikilinin salamat qalmış hissələrini qoruyub saxlamaq üçün bərpa iş-

ləri başlandı. Açıq qəhvəyi mərmərdən tikilmiş sütunlar sanki şəffafdır. Akropolda qəhrəmanlıq ilahəsi Afina məbədi və eləcə də Erextəyon məbədi qorunub saxlanılır.

Gözəllik həmişə turistləri özünə cəlb edib və bundan sonra da cəlb edəcəkdir. Gözəllik insanları tərbiyə edir, yüksək əxlaqi hisslər formalaşdırır. Bu gün yunan xalqı məhz bu estetik dəyərlərə istinad edərək bəşəriyyəti daima bu gözəl hisslərlə yaşamağa sövq edir.

- İlqar HÜSEYNOV,
- Pərviz RZAQULİYEV

